

SİGORTACILIK SEKTÖRÜNDE DİJİTALLEŞMENİN HUKUKİ YÖNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

(A Legal Evaluation of Digitalization In Insurance Sector)

Prof. Dr. Huriye KUBİLAY¹

ÖZ

Sigortacılık sektöründeki dijitalleşmenin, sigortacılık mevzuatının gelişmesine önemli ölçüde katkıda bulunduğu bir dönemdeyiz. COVID-19 Pandemisi, her alanda olduğu gibi sigortacılık sektöründe de dijital teknolojinin giderek daha çok kullanılmasında önemli bir etken olmuştur. Dijitalleşme, sigorta sözleşmelerinin bütün aşamalarında; kuruluşu öncesinde, kuruluşundan işleyişine ve sona ermelerine kadar ve uyuşmazlık sürecinde olmak üzere her aşamada karşımıza çıkmaktadır. Pandemi nedeniyle, beklenenden daha süratle yaşamımıza giren bu yeni teknoloji, bir yandan yaşamımızı büyük ölçüde kolaylaştırırken öte yandan hukuki düzenlemeyi gerektiren sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu nedenle, yeni teknik terimlerin tanımlanması, bu teknolojiyi kullanan kişilerin lisanslanması, sorumluluklarının, hak ve yükümlülüklerinin belirlenmesi, mevcut hukuk ilkeleri ve düzenlemeleriyle uyumlu bir yasal yapıya kavuşturularak etkin denetimin ve hukuk güvenliğinin sağlanması hedeflenmelidir. Bu makalede, pandeminin ortaya çıkmasından sonra, sigortacılık sektörümüzü etkileyen mevzuatımızın değerlendirilmesine çalışılmakta, önerilerde bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sigortacılık sektörü, dijitalleşme, kalıcı veri saklayıcısı, mesafeli akdedilen sigorta sözleşmeleri, Sigorta Tahkim Komisyonu.

ABSTRACT

We are in a period where digitalization in the insurance sector contributes significantly to the development of insurance legislation. The

1 İzmir Ekonomi Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ticaret Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, huriye.kubilay@ieu.edu.tr, Orcid No: 0000-0002-7996-3779; European Law Institute (ELI), Avrupa Birliği Ortak Projesi "Blockchain and Smart Contracts" Danışma Komitesi Üyesi (İzmir Ekonomi Üniversitesi Temsilcisi). Bu makalenin özeti için bk. TÜBA COVID-19 KÜRESEL SALGINI, Hukuki Değişim ve Etkileşim Raporu, Temmuz 2020, Ankara, s.74-76.

COVID-19 Pandemic has been an important factor in the increasing use of digital technology in the insurance industry, like every other field. Digitalisation manifests itself at all stages of insurance contracts; before its establishment, from its establishment to its operation and termination, and at every stage in the dispute process. This new technology, which has entered our lives faster than expected due to the pandemic, greatly facilitates our lives on one hand, but also brings along problems that require legal regulation on the other. For this reason, we must aim to define new technical terms, license the people using this technology, determine their responsibilities, rights and obligations, provide a legal structure in line with existing legal principles and regulations, and ensure effective control and legal security. In this article, we try to evaluate our legislation affecting our insurance industry after the emergence of the pandemic, and make suggestions.

Keywords: Insurance industry, digitalization, permanent data storage, distance contracts, Insurance Arbitration Commission.

GİRİŞ

Teknolojideki gelişmelerin pandeminin etkisiyle daha çok yaşamımızda yer alması, söz konusu gelişmelerin yasal altyapılarının oluşturulması gereksinimini ortaya çıkarmıştır. Bu doğrultuda sigortacılık sektöründeki gelişmelerin ve bunlarla ilgili olarak sürdürülen mevzuat çalışmalarının değerlendirilmesi bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Sigortacılık sektöründeki gelişmelerde dijitalleşmenin öne çıktığı ve yapılan mevzuat değişikliklerinin önemli bir bölümünün dijitalleşme ile bağlantılı olduğu görülür. Bu nedenle, çalışmada, sigortacılık sektöründeki dijitalleşmeye bağlı gelişmeler, mevzuatımızdaki yeni düzenlemeler, sigorta sözleşmeleri ile ilgili değerlendirmeler ve sigortacılık uygulamalarındaki yenilikler kapsamında ele alınmaktadır.

I. MEVZUATTAKİ DEĞİŞİKLİKLER

Pandeminin ortaya çıkması, dijitalleşmenin yaşamımıza daha yoğun olarak girmesine, bunun sonucunda mevzuatımızda yeni düzenlemelerin yapılmasına neden olmuştur.

A. Sigorta Ekspertleri Atama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

Hazine ve Maliye Bakanlığı'ndan "Sigorta Ekspertleri Atama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" 25 Mart 2020

tarihli ve 31079 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu Yönetmelik’te, 25/08/2015 tarihli ve 29456 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Sigorta Eksperleri Atama Yönetmeliği’nin 3üncü maddesinin birinci fıkrasına “Uzaktan ekspertiz”le ilgili olarak yapılan ekleme ile “i) Uzaktan ekspertiz: *Levha’ya kayıtlı sigorta eksperlerince yapılacak; çevresi, usul ve esasları İcra Komitesi tarafından önerilen ve Bakanlıkça onaylanan ekspertizi... ifade eder.*” düzenlemesi yapılmıştır. Bu düzenleme ile özellikle, pandemi ortamında yapılacak ekspertiz işlemlerine yeni bir boyut getirilmiş olmaktadır (Yön.m.1). “Uzaktan ekspertiz” uygulamasının yeknesak ve güvenilir bir uygulama olarak sigortacılık sektöründe yerleşmesi için mevzuat çalışmasının tamamlanması gerekmektedir. Bunun için, Sigorta Eksperleri Atama Yönetmeliği’nde yapılan değişiklikle ilk olarak mevzutumızda düzenlenen “Uzaktan ekspertiz’in çevresi, usul ve esasları Sigorta Eksperleri İcra Komitesi tarafından belirlenmeli ve Hazine ve Maliye Bakanlığı’na yapılacak öneriden sonra Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından onaylanmalıdır.

“Uzaktan ekspertiz”, hasar tespitlerinin elektronik ortamda yapılması suretiyle hasar tespitlerinin ve ödemelerinin daha kısa sürede yapılmasını sağlayabilir.

B. Sigorta Sözleşmelerinde Bilgilendirmeye İlişkin Yönetmelik

Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından “Sigorta Sözleşmelerinde Bilgilendirmeye İlişkin Yönetmelik” 14.02.2020 tarihli ve 31039 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmıştır². Bu Yönetmeliğin 4’üncü maddesinin 1’inci fıkrasına;

“c) *Kalıcı veri saklayıcısı: Sigorta ettirenin, sigortalının ve sigortadan faydalanacak kişilerin gönderdiği veya kendisine gönderilen bilgiyi, bu bilginin amacına uygun olarak makul bir süre incelemesine elverecek şekilde kaydedilmesini ve değiştirilmeden kopyalanmasını sağlayan ve bu bilgiye aynen ulaşılmasına imkân veren kısa mesaj, elektronik posta, internet, disk, CD, DVD, hafıza kartı, Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi üzerinden veya E-Devlet üzerinden kurulacak yapı ve benzeri her türlü araç veya ortamı,*” tanımı eklenmiştir.

Yönetmeliğin 5’inci maddesinde; *Bilgilendirmeye İlişkin Genel İlkeler* başlığı altında bilgilendirmenin dijital ortamda da yapılmasına olanak sağlanmıştır.

2 Bu Yönetmelik ile 28/10/2007 tarihli ve 26684 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Sigorta Sözleşmelerinde Bilgilendirmeye İlişkin Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

“(2) Tarafların, fiziki olarak karşı karşıya gelmesinin söz konusu olmadığı hallerde veya işin mahiyetinin gerektirdiği durumlarda kalıcı veri saklayıcısı aracılığı ile bilgilendirme yapılabilir.

(3) Sigortacının çağrı merkezi veya telefon aracılığıyla yapacağı bilgilendirme, görüşmenin manyetik veya dijital ortamda kayıt altına alınmış olması şartıyla sözlü olarak yapılabilir.”

Yönetmeliğin 6’ncı maddesinde, dijital ortamda yapılan bilgilendirmede bir karışıklığa yolaçılmaması amacıyla,

“sigorta şirketinin kurmuş olduğu kayıtlı veri saklayıcısı ile acentenin düzenlediği sigorta sözleşmeleri için de bu Yönetmeliğin öngördüğü biçimde bilgilendirme yapılıyor ise acentenin bilgilendirme yükümlülüğü ortadan kalkar.” hükmü getirilmiştir.

Yönetmeliğin, *Bilgilendirme Metninin Saklanması* ile ilgili 9’uncu maddesine;

“(2) Bilgilendirmenin kalıcı veri saklayıcısı aracılığıyla yapılması halinde sigortacı, Bilgilendirme Metnini kaydetmekle yükümlüdür.

(3) Bilgilendirmenin çağrı merkezi veya telefon aracılığıyla yapılması halinde sigortacı, görüşmeyi manyetik veya dijital ortamda kayıt altına almak zorundadır.” hükümleri eklenmiştir.

C. Covid-19 Salgınına İlişkin Alınan Tedbirler Hakkında Sektör Duyurusu

Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından 23.03.2020 tarihinde yayımlanan 2020/4 sayılı Covid-19 Salgınına İlişkin Alınan Tedbirler Hakkında Sektör Duyurusu ile topluma sunulan sigortacılık hizmetlerinin aksamadan devam ettirilmesini teminen meslek kuruluşlarından gelen talepler de gözönünde bulundurularak bazı önlemler alınmıştır. Bu önlemler; ekspertiz işlemlerinin uzaktan yapılması, Sigorta Tahkim Komisyonu’na yapılan başvurulara ilişkin işlemler, sigorta primlerinin ödenmesinde kolaylık sağlanmasına ilişkin tavsiye kararı, Tutanak Değerlendirme Komisyonu’nca yapılan değerlendirmeler, trafik sigortası poliçelerinin yenilenmesi, sağlık sigortasında tazminat talepleri, tazminat ödemeleri, sigortacılık e-başvuru sistemine şirketler tarafından gönderilen yazılar ve aktüerlik sınavlarına ilişkin önlemler başlıkları altında toplanmıştır.

D. Sigortacılık Kapsamında Değerlendirilecek Faaliyetlere, Tüketici Lehine Yapılan Sigorta Sözleşmeleri İle Mesafeli Akdedilen Sigorta Sözleşmelerine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yayımlanan, on maddeden ibaret bu Yönetmelik³; 25/4/2014 tarihli ve 28982 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan *Sigortacılık Kapsamında Değerlendirilecek Faaliyetlere, Tüketici Lehine Yapılan Sigorta Sözleşmeleri İle Mesafeli Akdedilen Sigorta Sözleşmelerine İlişkin Yönetmeliğin* beş maddesini değiştirmiş, biri Geçici Madde (Geçici Madde 1) olmak üzere iki madde (EK MADDE 10/A) eklenmiş, Yönetmeliğin 4üncü maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi yürürlükten kaldırılarak bu maddeye üç bent eklenmiştir.

25 Nisan 2014 tarihli ve 28982 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “*Sigortacılık Kapsamında Değerlendirilecek Faaliyetlere, Tüketici Lehine Yapılan Sigorta Sözleşmeleri İle Mesafeli Akdedilen Sigorta Sözleşmelerine İlişkin Yönetmelik*”⁴, sigortacılık faaliyeti ile bu kapsama girmeyen işlerin sınırlarının tespiti, tüketici lehine yapılan sigorta sözleşmeleri ve tarafların karşı karşıya gelmeden akdettikleri sigorta sözleşmelerine ilişkin usul ve esasların belirlenmesi amacıyla çıkarılmıştı. 09 Mayıs 2020 tarihli ve 31122 sayılı Resmi Gazete’de Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yayımlanan “*Sigortacılık Kapsamında Değerlendirilecek Faaliyetlere, Tüketici Lehine Yapılan Sigorta Sözleşmeleri İle Mesafeli Akdedilen Sigorta Sözleşmelerine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik*” ile bazı değişiklikler ve ekler yapılmıştır⁵. Bu Yönetmeliğin amacı; *sigortacılık faaliyeti ile bu kapsama girmeyen işlerin sınırlarının tespiti, tüketici lehine yapılan sigorta sözleşmeleri ve tarafların karşı karşıya gelmeden akdettikleri sigorta sözleşmeleri ile asli işi sigorta aracılığı olmayan işletmelerin sundukları mal ve hizmetlerle birlikte sağlayabileceği sigortalara ilişkin usul ve esasların belirlenmesi*, olarak ifade edilmiştir.

“Müsteşarlık” tabirinin “Hazine Müsteşarlığı”nı ifade ettiğini belirleyen Yönetmeliğin m.4 (1), g bendi kaldırılarak, aşağıdaki bentler eklenmiştir;

“j) Bakanlık: Hazine ve Maliye Bakanlığını,

k) Kalıcı Veri Saklayıcısı: Sigorta ettirenin, sigortalının ve sigortadan

3 Resmi Gazete: Tarih: 09 Mayıs 2020, Sayı: 31122.

4 Bu Yönetmeliğin değişiklikten sonraki güncel metni “Ana Yönetmelik” olarak kısaltılarak ifade edilmektedir.

5 Bu Yönetmelik, metin içinde “Yeni Yönetmelik” olarak kısaltılarak ifade edilmektedir.

faydalanacak kişilerin gönderdiği veya kendisine gönderilen bilgiyi, bu bilginin amacına uygun olarak makul bir süre incelemesine elverecek şekilde kaydedilmesini ve “değiştirilmeden kopyalanmasını sağlayan ve bu bilgiye aynen ulaşılmasına imkân veren kısa mesaj, elektronik posta, internet, disk, CD, DVD, hafıza kartı, Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi üzerinden veya E-Devlet üzerinden kurulacak yapı ve benzeri her türlü araç veya ortamı,

1) 3DSecure: İnternet ortamında banka kartı veya kredi kartı ile gerçekleştirilen işlemlerde ek güvenlik tedbirlerini getiren, kartlı sistem kuruluşları tarafından onaylı protokolü,” Bu düzenleme ile, Hazine Müsteşarlığı’nın yerini Hazine ve Maliye Bakanlığı almış, sigorta sözleşmelerinin mesafeli olarak yapılmasında “Kalıcı Veri Saklayıcısı” ve banka kartı veya kredi kartı ile yapılan ödemelerin güvenliği için “3DSecure” kavramlarına yer verilmiştir (Yeni Yön. m.2). Böylece, sigortacılık faaliyetlerinin güvenli bir ortamda sürdürülebilmesine katkı sağlayacak kavramlar düzenlenmiştir. Yönetmelik hükümlerini yürütme ile görevli bakanlık, “Hazine Müsteşarlığı’nın bağlı olduğu bakanlık” yerine “Hazine ve Maliye Bakanlığı” olarak ifade edilmiştir (Yeni Yön.m.7; Ana Yön. m.12)).

Yönetmeliğin amaçlarından biri olarak, “Sigortacılık faaliyeti” ile “sigortacılık faaliyeti kapsamına girmeyen işlerin” sınırlarının tespitinden söz edilmektedir. Sigortacılık Kapsamında Değerlendirilecek Faaliyetlere, Tüketici Lehine Yapılan Sigorta Sözleşmeleri İle Mesafeli Akdedilen Sigorta Sözleşmelerine İlişkin Yönetmeliğe göre (m.7); her ne ad altında olursa olsun 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 1401 inci maddesi kapsamında teminat verilmesine yönelik faaliyetler sigortacılık faaliyetidir.

Buna karşılık, hizmet sözleşmesi, eser sözleşmesi veya abonelik sözleşmesinde olduğu gibi konusu, karşı tarafın zararının giderilmesi yerine, bedeni veya fikri insan emeği olan ve belli bir ücret karşılığında iş görmeyi amaçlayan sözleşmeler, sigorta sözleşmesi ve bu kapsamda yapılan faaliyetler de sigortacılık faaliyeti değildir.

23/2/1995 tarihli ve 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanununa dayanılarak çıkarılan 14/6/2003 tarihli ve 25138 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Garanti Belgesi Uygulama Esaslarına Dair Yönetmelik kapsamında verilen bakım, onarım ve kullanıma ilişkin garanti ile bu garantinin kapsamını genişleten veya süresini uzatan sözleşmeler ya da garanti belgesi muafiyetine girmekle birlikte üretici veya ithalatçı tarafından verilen söz konusu hizmetler bir bedel karşılığında yapılıyor olsa bile sigorta sözleşmesi olarak kabul edilmez (Yön. m.6).

Yönetmeliğin diğer amacı, tüketici lehine yapılan sigorta sözleşmeleri (Ana Yön. m.8) ve tarafların karşı karşıya gelmeden akdettikleri sigorta sözleşmeleri/Mesafeli Akdedilen Sigorta Sözleşmeleri (Ana Yön. m.9) ile asli işi sigorta aracılığı olmayan işletmelerin sundukları mal ve hizmetlerle birlikte sağlayabileceği sigortalara (Ana Yön. m.10) ilişkin usul ve esasların belirlenmesidir.

Yönetmeliğin “Tüketici Lehine Sigorta Sözleşmeleri, Mesafeli Akdedilen Sigorta Sözleşmeleri ve Herkese Açık Öneri” olan ÜÇÜNCÜ BÖLÜM başlığı, “Tüketici Lehine Sigorta Sözleşmeleri, Mesafeli Akdedilen Sigorta Sözleşmeleri ve Herkese Açık Öneri ile Mal ve Hizmetle Bağlı Sigorta Ürünü Satışı” olarak değiştirilmiştir (Yeni Yön. m.3). Bu başlığın, aşağıda ayrıntılı olarak değerlendirildiği üzere, “Herkese Açık Öneri” ibaresinin başlıktan çıkartılması ve “Mal ve Hizmetle Bağlı Sigorta Ürünü Satışı” ibaresindeki “Satışı” sözcüğü yerine “Sunumu” ibaresinin konulması suretiyle değiştirilmesi önerilir.

“Mesafeli sözleşmeler” ile ilgili düzenleme 07.11.2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun⁶ m.48’de yapılmıştır. Bu maddede, “Mesafeli sözleşme, satıcı veya sağlayıcı ile tüketicinin eş zamanlı fiziksel varlığı olmaksızın, mal veya hizmetlerin uzaktan pazarlanmasına yönelik olarak oluşturulmuş bir sistem çerçevesinde, taraflar arasında sözleşmenin kurulduğu ana kadar ve kurulduğu an da dâhil olmak üzere uzaktan iletişim araçlarının kullanılması suretiyle kurulan sözleşmeler...” olarak tanımlanmaktadır.

Finansal hizmetlerden biri olarak nitelendirilen sigorta sözleşmelerinin uzaktan iletişim araçlarıyla kurulması, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, m.49’da “Finansal hizmetlere ilişkin mesafeli sözleşmeler” başlığı altında özel olarak düzenlenmiştir. Finansal hizmetler, her türlü banka hizmeti, kredi, sigorta, bireysel emeklilik, yatırım ve ödeme ile ilgili hizmetleri ifade eder. Finansal hizmetlere ilişkin mesafeli sözleşme, finansal hizmetlerin uzaktan pazarlanmasına yönelik olarak oluşturulmuş bir sistem çerçevesinde, sağlayıcı ile tüketici arasında uzaktan iletişim araçlarının kullanılması suretiyle kurulan sözleşmelerdir. Bu nedenle, “Finansal hizmetlere ilişkin mesafeli sözleşmeler”i düzenleyen bu hükmün, mesafeli olarak akdedilen sigorta sözleşmelerini de yöneten kurallar olduğu sonucuna varılır.

“Sigortacılık Kapsamında Değerlendirilecek Faaliyetlere, Tüketici Lehine Yapılan Sigorta Sözleşmeleri İle Mesafeli Akdedilen Sigorta Sözleşmelerine

6 Resmi Gazete: Tarih:28.11.2013, Sayı:28835.

İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile 2014 tarihinde yayınlanan Yönetmeliğin 9'uncu maddesinin karşılaştırılması sonucu aşağıdaki hususlar tespit edilmektedir;

- Yeni Yönetmeliğin 9'uncu maddesinin ilk iki fıkrası, önceki Yönetmeliğin ilk iki fıkrası ile aynıdır; herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Bu hükümlere göre; Sigorta sözleşmeleri, ister doğrudan ister sigorta acentesi vasıtasıyla olsun, tarafların bir araya gelmeksizin uzlaşmalarına olanak sağlayan her türlü iletişim aracı kullanılarak akdedilebilir.

Bu Yönetmelik kapsamında mesafeli sözleşme akdetmek isteyenlerin, işi yürütebilecek şekilde gerekli organizasyon ve teknik alt yapıya sahip olması gerekir.

- Yeni Yönetmeliğin 9'uncu maddesinin üçüncü fıkrasında, mesafeli satış sözleşmesi akdedecek olanların bilgi vermekle yükümlü oldukları makam, *"Hazine Müsteşarlığı"* yerine *"Bakanlık"* (Hazine ve Maliye Bakanlığı) olarak değiştirilmiştir.
- Yeni Yönetmeliğin 9'uncu maddesinin dördüncü fıkrasında, mesafeli akdedilen sigorta sözleşmeleri hakkında da uygulanacak, 28/10/2007 tarihli ve 26684 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Sigorta Sözleşmelerinde Bilgilendirmeye İlişkin Yönetmelik hükümlerinin yerini 14/2/2020 tarihli ve 31039 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan *Sigorta Sözleşmelerinde Bilgilendirmeye İlişkin Yönetmelik* hükümleri almıştır. Yönetmelik'teki; *"Elektronik ortamda yapılan sigorta sözleşmelerinde, bilgilendirmenin yapılmış sayılması, elektronik ortamda teyit edilmesine bağlıdır. Ancak, bilgilendirmeye esas hususların mesafeli sigorta sözleşmesi akdedecek olanların internet sitesinde yayımlanması ve sigorta sözleşmesinde yer almak isteyen kişilerin de bu bilgileri kendi hâkimiyet alanı içindeki herhangi bir elektronik ortama aktarma imkânının verilmesi durumlarında, bilgi verme yükümlülüğü yerine getirilmiş sayılır."* hükmü Yeni Yönetmelik'te kaldırılmıştır. Bunun nedeninin, kaldırılan hükümde öngörülen amaca, gerek Yeni Yönetmelik'te ve gerekse yürürlükteki *Sigorta Sözleşmelerinde Bilgilendirmeye İlişkin Yönetmelik*'te düzenlenen *"Kalıcı Veri Saklayıcısı"* ile ulaşılabilesidir.
- Yeni Yönetmeliğin 9'uncu maddesinin beşinci fıkrasında, önceki Yönetmeliğin 9'uncu maddesinin beşinci fıkrasının birinci cümlesi aynen korunmuştur. Bu hükümde, mesafeli akdedilen sözleşmelerde de Türk Ticarek Kanunu'nun 1424'üncü maddesinde

öngörülen police verme yükümlülüğünün devam edeceği belirtilmektedir. İkinci ve üçüncü cümleler kaldırılmış, elektronik ortamda police düzenlenebilmesi yerine *Kalıcı Veri Saklayıcısı* aracılığı ile poliçe verilebilmesi yönünde düzenleme yapılmıştır.

- Yürürlükten kaldırılan Yönetmeliğin 9'uncu maddesinin 6'ncı fıkrasındaki; *"Poliçelerin elektronik ortamda düzenlendiği hâllerde, şirketin poliçeyi imzalama yükümlülüğü elektronik imza ile yerine getirilir."* hükmü kaldırılarak, sigorta priminin banka kartı veya kredi kartı ile güvenli bir şekilde ödenmesini sağlamak üzere, sigorta ettirenlere 3D Secure uygulamasını kullanmak zorunluluğu getirilmiştir⁷.
- Yürürlükten kaldırılan Yönetmeliğin 9'uncu maddesinin 7'nci fıkrasındaki; *"Reasürans sözleşmeleri de mesafeli olarak akdedilebilir. Bu durumda reasürans şirketi hakkında da gerekli organizasyon ve teknik alt yapı ile Müsteşarlığın bilgilendirilmesine ilişkin bu madde hükümleri uygulanır."* hükmü kaldırılmıştır. Bu değişiklik, Ana Yönetmelik m.9 hükmü, 3'üncü Bölüm başlığında geçen *"Mesafeli Akdedilen Sigorta Sözleşmeleri"* ve maddenin içeriği ile uyumlu hale gelmiştir. Bununla birlikte, günümüzdeki gelişmeler gözönüne alındığında, mesafeli reasürans sözleşmeleri ile ilgili ikincil düzenlemelerin yapılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.
- Ana Yönetmeliğin 9'uncu maddesinin 7'nci fıkrası, maddenin *"Mesafeli Akdedilen Sigorta Sözleşmeleri"* başlığı ile ilgili olmayan, ancak ödeme yönünden mesafeli akdedilen sigorta sözleşmelerinde kullanılan yöntemin benimsenebileceği bir hüküm içermekte olup; taraflarının karşı karşıya gelerek kurulduğu sözleşmelerde, sigorta priminin güvenli olarak ödenmesinin nasıl gerçekleştirileceğini ve sigorta aracısının prim tahsilatında 3D Secure uygulamasını kullanmayı talep etmesi durumunda sigorta şirketinin gerekli teknik altyapıyı sağlama zorunluluğunu düzenlemektedir⁸.
- Ana Yönetmeliğin 9'uncu maddesinin 8'inci fıkrası; *"Mesafeli sigorta sözleşmesi akdedecek olanlar, tüketicileri mesafeli satış kanallarına yönlendiren ve asli işi sigorta aracılığı olmayan işletmelere primle bağlantılı olmayacak biçimde hizmet bedeli ödeyebilir."* hükmünü içermektedir.

7 Bu hükmün yürürlük tarihi 15/07/2020'dir (Yeni Yön. m.9 (a)).

8 Bu hükmün yürürlük tarihi 15/10/2020'dir (Yeni Yön. m.9 (a)).

Mülga Yönetmelik Hükmü şöyleydi;

“Herkesine açık öneri

MADDE 10 – (1) *Ürün teşhiri gibi yöntemlerle herkese açık öneride bulunmak suretiyle sigorta sözleşmeleri akdedilebilir. Ancak, bu halde sigortanın konusu, kapsamı ve 17/11/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 8 inci maddesi gereği prim miktarı açık ve net olarak gösterilir.*

(2) *Herkesine açık öneriye konu teşkil edecek sigorta sözleşmeleri ve önerinin uygulama şekli hakkında, uygulamaya geçilmeden bir ay önce Müsteşarlığa bilgi verilmesi zorunludur. Müsteşarlık sunulan bilgiler çerçevesinde gerekli değişikliklerin yapılmasını talep edebilir.*

(3) *Ürün teşhirinun yapıldığı yerlerde, teknik personel dışındaki kişiler, ürün tanıtımı yapamaz ve satışına yönelik faaliyetlerde bulunamaz.*

(4) *Müsteşarlık herkese açık öneride bulunabilme esaslarını tespitte yetkilidir.” Böylece, “Herkesine açık öneri”nin yerini “Mal ve Hizmet Satışı ile Bağlantılı Olarak Sunulan Sigortalar” almıştır.*

“Herkesine açık öneri” ile ilgili düzenleme 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nda yer almakta olup, sözleşmenin kurulmasına ilişkin bu hükme göre⁹;

“5. Bağlayıcı olmayan öneri ve herkese açık öneri

MADDE 8- *Öneren, önerisi ile bağlı olmama hakkının saklı olduğunu açıkça belirtirse veya işin özelliğinden ya da durumun gereğinden bağlanma niyetinde olmadığı anlaşılırsa, önerisi kendisini bağlamaz.*

Fiyatını göstererek mal sergilenmesi veya tarife, fiyat listesi ya da benzerlerinin gönderilmesi, aksi açıkça ve kolaylıkla anlaşılmadıkça öneri sayılır.

9 6098 sayılı TBK m.8’in Gerekçesi şöyledir; “MADDE 8- 818 sayılı Borçlar Kanununun 7 nci maddesini karşılamaktadır.

Tasarının iki fıkradan oluşan 8 inci maddesinde, bir önerinin hangi durumlarda önereni bağlamayacağı; öneri niteliğinde olan ve olmayan davranışlar düzenlenmektedir.

818 sayılı Borçlar Kanununun 7 nci maddesinin kenar başlığında kullanılan “4. İlti-zamsız icap ve aleni icap” ibaresi, Tasarıda “4. Bağlayıcı olmayan öneri ve herkese açık öneri” şeklinde değiştirilmiştir.

Ülkemizde giderek yoğunlaşan bir biçimde ticarî kuruluşların reklâm ve pazarlama faali-yetleri sırasında kişilerin posta kutularına varıncaya kadar sattıkları ürünlere veya sundukları hizmetlere ilişkin tarife, fiyat listesi ya da benzerlerini ulaştırdıkları görülmektedir. Bu tür belgeler kendilerine ulaşanlar, belgelerde yer alan ürünlerden veya hizmetlerden yararlanma amacıyla söz konusu ticari kuruluşlara başvurduklarında, belirtilen fiyatların veya niteliklerin değiştirildiği ya da belgede basım hatası olduğu gibi açıklamalarla karşılaşmaktadırlar. Bu olgunun göz önünde tutulması sonucunda, 818 sayılı Borçlar Kanunundan farklı olarak, Tasarıda “aksi açıkça ve kolaylıkla anlaşılmadıkça”, bu tür belgelerdeki açıklamaların öneri sayılacağı kabul edilmiştir.”

Esasen, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda, sözleşmenin kuruluşu ile ilgili hükümler arasında düzenlenmekte olan *"Herkes Açık Öneri"* ile ilgili mülga Yönetmelik hükmü gözönünde bulundurularak, ana Yönetmelik 3üncü Bölüm başlığındaki *"Herkes Açık Öneri"* tabirinin kaldırılması, başlığın *"Tüketici Lehine Sigorta Sözleşmeleri ve Mesafeli Akdedilen Sigorta Sözleşmeleri ile Mal ve Hizmetle Bağlı Sigorta Ürünü Satışı"* olarak değiştirilmesi yerinde olacaktır.

"Mülga Hüküm'le, yeni Yönetmelikle değiştirilen hüküm karşılaştırıldığında, mülga hüküm uyarınca, ürün teşhiri gibi yöntemlerle herkese açık öneride bulunmak suretiyle sigorta sözleşmelerinin akdedebileceği belirtilmiş, ürün teşhirinin yapıldığı yerlerde, teknik personel dışındaki kişilerin, ürün tanıtımı yapamayacağı ve satışına yönelik faaliyetlerde bulunamayacağı açıkça belirtildiği gibi Hazine Müsteşarlığı'nın herkese açık öneride bulunabilme esaslarını tespiti yetkili olduğu hükmüne yer verilmişti.

Yönetmeliğin değişik 10'uncu maddesindeki *"Herkes açık öneri"* ile ilgili düzenleme kaldırılmıştır. Mülga Yönetmelik hükmü incelendiğinde, ürün teşhiri gibi yöntemlerle herkese açık öneride bulunmak suretiyle sigorta sözleşmelerinin akdedilebilmesi kabul edilmekteydi. Bu yolla sigorta sözleşmesi sunabilecek yerler ve kişiler bakımından herhangi bir sınırlama bulunmamakta, ancak ürün tanıtımına ve satışına yönelik faaliyetlerin *"teknik personel"* tarafından yapılabileceği düzenlenmekte idi. Ürün teşhirinin yapıldığı yerlerde, tanıtım ve satışın *"teknik personel"* tarafından yapılabileceği belirtilmiş olmakta idi ise de, ürün teşhirini yapan yerler ve kişiler konusunda belirleyici hükümlerin olmaması nedeniyle haklı olarak sektörde endişe duyulmasına neden olabilecek bir düzenleme olarak görülebilir. Yeni Yönetmelik'te yapılan değişikliklerle, hükmün, her ne kadar *"Herkes açık öneri"* başlığını taşıyor olsa da içeriği itibarıyla, sigorta ürünleri ile ilgili öneride bulunma ve satışı da içeriyor olması nedeniyle kaldırılması, sigorta ürünlerinin güvenli bir şekilde pazarlanması ve satışı bakımından olumlu bir değişiklik olarak değerlendirilmelidir.

Yönetmeliğin değişik 10'uncu maddesindeki *"Herkes açık öneri"* ile ilgili düzenlemenin kaldırılması ile birlikte, mülga Yönetmelik m.10 hükmü ile Sigorta Acenteleri Yönetmeliği'ndeki *"Teknik personel"* tanımı arasındaki çelişki de ortadan kalkmış olmaktadır. *"Teknik personel"*, Sigorta Acenteleri Yönetmeliği, m.3 (1), a'ya göre;

"Teknik personel: Acentelerde sigorta pazarlama, bilgilendirme ve satış işlemlerini yapan personeli," ifade eder. Yine,

“Teknik personel

MADDE 6 – (Başlığı ile Birlikte Değişik:RG-16/1/2016-29595)

(1) *Acenteler tarafından yürütülecek sigorta ürünlerine yönelik pazarlama, bilgilendirme ve satış işlemlerinin yalnızca acentelerin teknik personeli tarafından yapılması esastır.*” Sigorta Acenteleri Yönetmeliği, m.4 (1), a hükmüne göre, gerçek kişi sigorta acentesinin, *“Teknik personel”* unvanını taşıması şarttır. Böylece, yürürlükteki mevzuata göre, teknik personelin esasen, sigorta acentesi bünyesi içinde faaliyette bulunabilecek kişiler olarak tanımlandığı açıkça görülmektedir.

Yönetmeliğin 10’uncu maddesinin başlığı; *“Mal ve Hizmet Satışı ile Bağlantılı Olarak Sunulan Sigortalar”* olup (Yeni Yön. m.5; Ana Yön. m.10), Yönetmeliğin ÜÇÜNCÜ BÖLÜM Başlığı’nun bu Başlığa uygun hale getirilmesi gerekir. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM Başlığı’nda; *“Mal ve Hizmetle Bağlı Sigorta Ürünü Satışı”* denilmektedir. Sigorta ürünü satışının sigorta şirketi tarafından yapıyor olması nedeniyle, Başlığın, Yönetmeliğin 10’uncu maddesinin Başlığına uygun olarak bu ifadenin *“Mal ve Hizmetle Bağlı Sigorta Ürünü Sunumu”* olarak değiştirilmesi uygun olacaktır. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM’ün içeriğini tam olarak yansıtan bir başlık olarak; *“Tüketici Lehine Sigorta Sözleşmeleri, Mesafeli Akdedilen Sigorta Sözleşmeleri ve Mal ve Hizmetle Bağlı Sigorta Ürünü Sunumu ile Uzaktan Satış Cihazları İle Pazarlama”* önerilebilir.

Yönetmeliğin değişik 10’uncu maddesinde düzenlenen; mal ve hizmet satışı yapan yerler, yalnızca bu faaliyetleri ile bağlantılı olarak sigorta hizmeti sunan yerler olup, *“sigorta aracı”* olarak nitelendirilemez. Sigortacılık dışında mal ve hizmet satışı yapan kişiler, Kanun’daki sigorta aracılığı faaliyetinde bulunan kişilerin sahip olmaları gereken özellikleri taşımamaktadır (5684 sayılı Sigortacılık Kanunu, m.2 (1), d ve m). Sigorta araçları, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu m.2 (1), b’de;

“b) Aracı: Sigorta acentesi ve brokeri,” olarak tanımlanmıştır. Yönetmeliğin değişik 10’uncu maddesinin (1) ve (2)nci fıkralarında *“Asli işi sigorta aracılığı olmayan işletmelerin...”* denilmesi, bu yerlerin tali işlerinin sigorta aracılığı olduğu intibasını vermektedir. Bu yerlerin, sigorta aracıları olmadıkları gözönünde bulundurulurken, *“Asli işi sigorta aracılığı olmayan işletmelerin...”* ibaresinin kaldırılması ve yerine *“Mal ve Hizmet Satışı ile Bağlantılı Olarak Sigorta Hizmeti Veren Yerler”* ibaresinin kullanılması uygun olacaktır.

Ana Yönetmelik m.10 (1)’de; söz konusu işletmelerin, sundukları mal ve hizmetlerle birlikte, belirlenen koşulları sağlamak kaydıyla sigorta

hizmeti sunabilecekleri kabul edilmiştir.

5684 sayılı Kanun'un 1inci maddesine göre;

“(2) Türkiye’de faaliyet gösteren sigorta şirketleri, reasürans şirketleri, Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği, aracilar, aktüerler ile sigorta eksperleri bu Kanun hükümlerine tâbidir.

(3) Sosyal güvenlik kurumları, Türkiye İhracat Kredi Bankası Anonim Şirketi ile bu Kanunun denetimle ilgili hükümleri hariç olmak üzere özel kanunlarına göre sigortacılık faaliyetinde bulunan diğer kuruluşlar bu Kanun kapsamında değildir.”

Görüldüğü üzere, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 1inci maddesi gereğince, mal ve hizmet satışı ile bağlantılı olarak sigorta hizmeti sunan işletmeler, 5684 sayılı Sigortacılık kapsamında değildir. Çeşitli ülkelerde, başka bir işle uğraşp sigortacılık faaliyetinde de bulunan işletmeler (Alternatif dağıtım kanalları)¹⁰ bulunmakla birlikte, bunların o ülkelerin sigortacılık kanunlarında düzenlendikleri görülmektedir.

5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 23üncü maddesine göre, sigorta acenteleri, kural olarak, başka bir ticari faaliyetle iştigal edemezler;

“(10) (Değişik: 3/4/2013-6456/ 44 md.) Bankalar ile özel kanunla kurulmuş ve kendisine sigorta acenteliği yapma yetkisi tanınan kurumlar hariç olmak üzere, sigorta acenteleri, bireysel emeklilik işlemleriyle ilgili aracılık ile Müsteşarlığın uygun göreceği sigortacılıkla bağlantılı diğer aracılık faaliyetleri dışında başka bir ticari faaliyette bulunamaz.”

Sigorta ve Reasürans Brokerleri Yönetmeliği¹¹, m.17 gereğince;

10 *“Fransa’da süpermarketler, seyahat acenteleri, emlakçılar, telefon hattı ve cihazı satan bayiler gibi diğer satış kanallarından da sigorta poliçesi satılmaktadır. Fransa’daki acenteler ve diğer sigorta aracılarn faaliyetlerine yönelik maddeler Sigorta Kanunu (Code des assurances) - CDA’da yer almaktadır. İngiltere’de, acente, brokerler, bankalar ve direkt satış kanalları dışında alternatif aracilar da sigorta poliçesi satmaktadırlar. Bunlar arasında posta ofisleri, süpermarketler, otomotiv şirketleri, elektrik, gaz ve su şirketleri, hayır kurumları, eğitim kurumları ve sendikalar bulunmaktadır. Almanya’da Yan Ürün Aracıları (produktakzessorische vertreter/makler): Sigorta aracılığı birincil faaliyeti olmayan ticari yapılar (seyahat sigortası satan seyahat acenteleri, nakliyat sigortası satan lojistik şirketleri, konut sigortası satan gayrimenkul şirketleri, motor sigortası satan otomotiv şirketleri gibi). Brezilya’da internet (Fiyat karşılaştırma siteleri veya sigorta şirketlerinin kendi siteleri üzerinden yapılan satışlar), çağrı merkezleri ve perakende satış mağazalarında da poliçe satışları yapılmaktadır.”* Sigorta Acenteliği 2023 Vizyonu ve Türkiye Sigorta Acenteleri Dönüşüm Projesi Yol Haritası. 29.04.2016. <https://www.tobb.org.tr/Sayfalar/Detay.php?rid=2496&lst=DuyurularListesi>

11 Resmi Gazete: Tarih: 27.05.2015, Sayı:29368.

“(3) Brokerler, brokerlik dışında başka bir ticari faaliyetle uğraşamaz...”

Yönetmeliğe göre, mal ve hizmet satışı ile bağlantılı olarak sigorta hizmeti sunan işletmeler, başka ticari faaliyetlerinin yanısıra sigortacılık faaliyetinde bulunabilirler iken, Kanun’la düzenlenen sigorta araçları, kural olarak, başka bir ticari faaliyette bulunamamaktadırlar.

Sigorta araçları; sigorta acenteleri ve sigorta brokerleri kanunla; 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu ile düzenlenmekte iken, mal ve hizmet satışı ile bağlantılı olarak sigorta hizmeti sunan işletmeler Yönetmelik’le düzenlenmektedir.

Mal ve hizmet satışı ile bağlantılı olarak sunulacak sigorta teminatları;

- “1) Malın kırılması, kaybı, çalınması, arızalanması ve herhangi bir şekilde zarar görmesi,*
- 2) Bagajın kaybı, çalınması, her hangi bir şekilde zarar görmesi, gecikmesi,*
- 3) Seyahat hizmeti ile bağlantılı diğer riskler.”* ile sınırlandırılmıştır.

Sağlanan sigorta teminatının karmaşık bir ürün olmaması, basit ve kolay anlaşılabilir bir ürün olması, ürün bazında muafiyet, limit ve sürenin standart olması gerekmektedir.

Sağlanan teminatın sorumluluk sigortası, hayat sigortası veya motorlu taşıt sigortası olmaması, koşulu da getirilmiştir. *“Motorlu taşıt sigortası”* ile, motorlu kara, deniz ve hava taşıtlarının kasko (tekne) sigortalarının kastedildiği anlaşılmaktadır.

Sigortaya ilişkin yıllık primin, Tüketici Fiyat Endeksinin (TÜFE) her yıl sonunda bir önceki yılın aralık ayına göre değişimi dikkate alınarak arttırılmak üzere, 3.000.-TL’yi geçmemesi ve yenilemeler dahil sigorta süresinin 5 yılı geçmemesi, mal ve hizmete bağlı olarak sunulabilecek sigortalarla ilgili diğer koşullar olarak belirlenmiştir.

Yönetmeliğin değişik 10’uncu maddesinin ikinci fıkrasında, mal ve hizmete bağlı olarak tüketiciye ulaştırdıkları sigorta hizmeti için prim üzerinden komisyon alamayacakları, ancak, primle bağlantılı olmayacak biçimde hizmet bedeli alabilecekleri hükmüne yer verilmiştir.

Mal ve hizmetle bağlantılı olarak sigorta ürünlerinin sunulması hizmetini verecek işletmeler ve bu yöntemle hizmet sunumundan yararlanacak sigorta şirketlerinin de birtakım yükümlülükleri yerine getirmesi gerekmektedir. Bu kapsamda sunulan sigorta teminatını veren sigorta şirketinin unvanı, teminatın konusu, kapsamı ve risk

gerçekleştğinde başvuru yapılacak yerin iletişim bilgileri tüketiciye açık ve net olarak bildirilir (Yeni Yön. m.5; Ana Yön.10 (3)). İşletme, sigorta teminatının kendisi tarafından sunulduğu izlenimini yaratacak her türlü hareketten kaçınmalıdır. Sigorta şirketi bu konuda gerekli her türlü tedbiri almakla mükelleftir (Yeni Yön. m. 5; Ana Yön.10 (4)). Bu madde kapsamındaki sigorta teminatının sunumunda uygulamaya geçilmeden bir ay önce Bakanlığa bilgi verilmesi zorunludur. Bakanlık sunulan bilgiler çerçevesinde gerekli değişikliklerin yapılmasını talep edebilir (Yeni Yön. m.5; Ana Yön.m.10 (5)). Bu hükümde, Bakanlığa bilgi verme yükümlülüğünün kime ait olduğu belirtilmemektedir, bu nedenle, bir önceki fıkrada (Ana Yön. m.10 (4)), sigorta şirketinin gerekli her türlü tedbiri almakla mükellef olduğu belirtilmiş olduğundan, sigorta şirketlerinin bu yükümlülüğü yerine getirmekle yükümlü olduğu düşünülse de yapılacak bir değişiklikte bu hususun açıkça belirtilmesi yararlı olacaktır.

Mal ve hizmet satışı ile bağlantılı olarak sigorta hizmeti sunanların denetimi ve yükümlülüklerinin ihlali halinde uygulanacak yaptırımlara ilişkin herhangi bir düzenlemenin Yönetmelik'te yer almaması da önemli bir eksiklik olarak belirtilmelidir.

Yönetmeliğin değişik 10'uncu maddesinde, *“Mal ve Hizmet Satışı ile Bağlantılı Olarak Sunulan Sigortalar”*la ilgili olarak, ürün tanıtımı ve satışına yönelik faaliyetlerin teknik personel tarafından yapılacağına ilişkin bir hükme yer verilmemiştir. Sigorta ettirenlerin gerekli ve yeterli şekilde bilgilendirilmesi üzerine sigorta ürününü satın almalarının sağlanması bakımından, pazarlama ve satış faaliyetinin ancak teknik personel unvanını taşıyan biri tarafından yapılması yararlı olacağından, bu yönde bir değişiklik yapılması önerilebilir. *“Herkes açığ öneri”* ile ilgili mülga hükümden farklı olarak, değişiklikle; *““Mal ve Hizmet Satışı ile Bağlantılı Olarak Sunulan Sigortalar”*düzenlenmiş bulunduğundan, mal ve hizmet alan kişilerin mal ve hizmetle bağlantılı sigorta sözleşmeleri alımında belirli özelliklere sahip bir kişiden destek alması yararlı olacaktır.

“Uzaktan Satış Cihazları ile pazarlama” ile ilgili düzenleme mevcut ve gelişmesi beklenen bir uygulamanın yasal düzene kavuşturulması yönünden olumlu bir düzenleme olarak görülebilir (Yeni Yön.m.6; Ana Yön. m.10/A))¹².

12 Bu hükmün ikinci ve üçüncü fıkraları 15/06/2020 tarihinde yürürlüğe girer (Yeni Yön. m.9 (b)).

Yönetmelik'teki değişiklikle; sigortacılık işlemlerinin tamamının veya bir bölümünün gerçekleştirilmesine imkan veren kiosk, web sayfası, mobil uygulamalar gibi elektronik işlem cihazları ile sigorta satışının mümkün olduğu belirtilmektedir. Mobil uygulamalar ile web sayfası uygulamalarında teminat sağlayan sigorta şirketinin unvanının sürecin en başında açık biçimde yer alması zorunludur. Kiosk uygulamasında da teminat veren sigorta şirketinin unvanının cihazın üzerinde açık biçimde yer alması gerekir (Ana Yön.m.10/A, (1)).

Zorunlu Deprem Sigortası kontrol noktaları olan Tapu Daireleri, Su ve Elektrik İdarelerinde yalnızca Doğal Afet Sigortaları Kurumuna (DASK) ait uzaktan satış cihazları bulundurulabilir. Bu cihazlar üzerinden yapılacak prim üretimi için tahakkuk ettirilecek komisyonlar, bu cihazlarla ilgili masraflar indirildikten sonra, Zorunlu Deprem Sigortası performansları ve faaliyet gösterdikleri yer göz önünde bulundurularak, Bakanlığın belirleyeceği esaslar çerçevesinde levhaya kayıtlı acentelere dağıtılır (Ana Yön. m.10/A, (2)).

Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası kontrol noktaları olan araç muayene istasyonlarında yalnızca Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Sigorta Acenteleri İcra Komitesi (SAİK) tarafından konulacak uzaktan satış cihazları ile satış yapılabilir. Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası branşında ruhsatı olan tüm sigorta şirketleri bu cihazlar üzerinden satışa izin vermek zorundadır. Bu satışlar çerçevesinde asgari oranlar üzerinden tahakkuk ettirilecek komisyonlar, masraflar indirildikten sonra, Bakanlıkça belirlenecek esaslar çerçevesinde levhaya kayıtlı acentelere dağıtılır (Ana Yön.m. 10/A, (3)).

Diğer zorunlu sigortalarla ilgili olarak uzaktan satış cihazları üzerinden satış yapılması hususunda, Bakanlıkça belirlenecek esaslar çerçevesinde Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Sigorta Acenteleri İcra Komitesi (SAİK), Devlet Destekli Tarım Sigortaları ile ilgili kiosk uygulaması hususunda Tarım Sigortaları Havuzu (TARSİM) yetkilidir (Ana Yön.m.10/A, (4)).

Mobil ve web sayfası uygulamalarında, ruhsatlı sigorta ve emeklilik şirketi, ruhsatlı sigorta brokeri, levhaya kayıtlı sigorta acentesi olmayan yetkisiz kişi veya kuruluşların sayfalarına, ilgili sigorta ve emeklilik şirketinin unvanı belirtilmeden, bağlantı (link) verilemez (Ana Yön. m.10/A, (5)). Mobil ve web sayfası uygulamalarında, ruhsatlı olmayan sigorta ve emeklilik şirketleri ile ruhsatlı olmayan sigorta brokeri ve levhaya kayıtlı sigorta acentesi olmayan yetkisiz kişi ve kuruluşların sayfalarına ilgili sigorta ve emeklilik şirketinin unvanı belirtilmeden

bağlantı verilemeyeceği hükmü de mevzuata uygun olmayan ve sigorta sözleşmesi yapacak olan kişiler yönünden olumsuz; onlar tarafından beklenmeyen sonuçların ortaya çıkmasına yolaçabilecek bir hükümdür. Hükümden, mobil ve web sayfası uygulamalarında, ruhsatlı sigorta ve emeklilik şirketi, ruhsatlı sigorta brokleri, levhaya kayıtlı sigorta acentesi olmayan yetkisiz kişi veya kuruluşların sayfalarına, ilgili sigorta ve emeklilik şirketinin unvanı belirtilerek, bağlantı (link) verilebileceği anlaşılmaktadır. 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 5'inci maddesinin 4'üncü fıkrasına göre; "Kuruluş işlemlerinin tamamlanmasından itibaren bir yıl içinde ruhsat başvurusunda bulunmamış sigorta şirketleri ve reasürans şirketleri, ticaret unvanlarında sigorta şirketi veya reasürans şirketi ibaresini kullanamaz." Ayrıca; Sigortacılık Kanunu'nun;

"Adli cezalar

MADDE 35 – (1) *Bu Kanuna göre ruhsat almadan risk üstlenmek suretiyle sigortacılık faaliyetinde bulunan veya ticaret unvanlarında ya da her türlü belgeleri yahut ilan ve reklamlarında veyahut kamuoyuna yaptıkları açıklamalarda bu Kanunda belirtilen kuruluşların adını kullanan, bu Kanunda düzenlenen faaliyetlerde buldukları izlenimini yaratacak söz ve işaretleri kullanan gerçek kişiler ve tüzel kişilerin yetkilileri, üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası ve altıyüz günden az olmamak üzere bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.*" hükmü de göz önünde bulundurulmalıdır. Bu durumda, Ana Yönetmelik m.10/A (5) hükmü ile faaliyet ruhsatı olmayan yetkisiz kişi ve kuruluşların sayfalarına, ilgili sigorta ve emeklilik şirketinin unvanı belirtilerek nasıl bağlantı (link) verilebileceği sorusuna olumlu cevap vermek mümkün görünmemektedir.

Ruhsatı bulunmayan sigorta şirketleri ile akdedilen sigorta sözleşmelerinin hukuki sonucunu düzenleyen 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu m.1401 (2) uyarınca; "Ruhsatsız bir şirket ile onun bu durumunu bilerek yapılan sigorta sözleşmeleri hakkında Türk Borçlar Kanununun 604 ve 605 inci maddeleri uygulanır." Bu yasal düzenlemeler gözönünde bulundurularak, normlar hiyerarşisine aykırı olan¹³ ve sigorta sözleşmesi yapmak isteyenler yönünden yanıltıcı olabilecek; kumar ve bahisle ilgili hükümlerin uygulanmasına yolaçabilecek Ana Yönetmelik m.10/A (5) hükmünün kaldırılması yerinde olacaktır.

13 KULUÇLU, Erdal, Türk Hukuk Sisteminde Normlar Hiyerarşisi ve Sayıştay Denetimine Etkileri, *Sayıştay Dergisi*, S.:71, s.21 için bk. <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423911557.pdf> (Erişim tarihi: 23.08.2020) "Bir normun kendisinden daha üst konumda bulunan ve dayanağını oluşturan bir norma aykırı veya bunu değiştirici nitelikte bir hüküm getirmesi mümkün bulunmamaktadır."

Ana Yönetmelik m.10/A (6)'nın, ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkralarda, uzaktan satış cihazı konulabilecek yerler açıkça belirtilmiş olduğundan, bu yerler dışındaki yerlere uzaktan satış cihazı konulamayacağına ilişkin hükme gerek kalmadığından ve sigorta satışı konusunda yetkili olmayan kişi veya kuruluşların mekanlarına uzaktan satış cihazı konulamayacağına ilişkin düzenlemenin de, yukarıda yetkili olmayan kişi ve kuruluşlarla ilgili 5'inci fıkranın kaldırılmasının uygun olacağı görüşüne varılmış olduğundan, kaldırılması önerilir.

Yeni Yönetmeliğin 8'inci maddesi ile bir geçici madde eklenerek, Yönetmeliğin, tarafların mesafeli veya karşı karşıya gelerek akdedikleri sözleşmelerde ve sigorta araçlarının prim tahsilatı (Ana Yön. m.9 (6), (7)) ile ve uzaktan satış uygulamasına (Ana Yön.m.10/A (2), (3) kadar, ilgisine göre sigorta şirketlerine, araçlara, Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi'ne (SBM), Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Sigorta Acenteleri İcra Komitesi'ne (SAİK), Doğal Afet Sigortaları Kurumu'na (DASK), Tarım Sigortaları Havuzu'na (TARSİM), tapu dairelerine, elektrik ve su idarelerine gerekli tedbirleri alma yükümlülüğü getirilmiştir.

II. SİGORTA SÖZLEŞMELERİ YÖNÜNDE DEĞERLENDİRME

Sigorta Sözleşmelerinin Elektronik Sözleşme Olarak Yapılmasında Artış

Pandeminin ortaya çıkmasıyla birlikte genel olarak e-ticarette önemli bir artış gözlemlenmekte; fiziki olarak yüzyüze yapılan ticaretin yerini e-ticaret almaktadır. Mal ve hizmet satışı ile bağlantılı olarak sigorta ürünlerinin sunulması ve uzaktan satış cihazları ile pazarlama gibi gelişen pazarlama yöntemleri de sigorta sözleşmelerinin uzaktan (mesafeli) satışında artışa neden olmaktadır.

Sigorta sözleşmelerinin yapılması herhangi bir şekil şartına bağlı olmamakla birlikte uygulamada ispat açısından sigorta poliçeleri düzenlenmektedir (TTK m.1424).

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 1526'ncı maddesinin 2'nci fıkrası uyarınca, sigorta poliçesinin imzasının elektronik herhangi bir araçla atılması; güvenli elektronik imza kullanılması kabul edilmektedir. Yine bu hükme göre, düzenledikleri ülke kanunlarının izin verdiği ölçüde bu senetlerde yer alacak kayıtlar elektronik araçlarla yazılabilir, oluşturulabilir ve gönderilebilir.

Mesafeli akdedilen sigorta sözleşmeleri için TTK m.1424 uyarınca poliçe verme yükümlülüğü devam etmekle birlikte TTK m.1425'e

uygun olmak kaydıyla, Kalıcı Veri Saklayıcısı aracılığı ile de poliçe verilmesi kabul edilmektedir (Sigortacılık Kapsamında Değerlendirilecek Faaliyetlere, Tüketici Lehine Yapılan Sigorta Sözleşmeleri ile Mesafeli Akdedilen Sigorta Sözleşmelerine İlişkin Yönetmelik (Ana Yön.), m.9 (5)).

III. SİGORTACILIK SEKTÖRÜ YÖNÜNDE DEĞERLENDİRME

A. Sigortacılık Sektöründe Dijital Dönüşümün Hızlanması

Dünya genelinde iş yaşamının dijital ortama geçmesi yanında sigorta sektöründe de dijitalleşmenin¹⁴ yoğun bir şekilde kullanıldığı açıkça görülmektedir.

Dünya Ekonomik Forumu (World Economic Forum), “Dijital Devrim”i (“Digital Revolution”)¹⁵ dördüncü sanayi devrimi¹⁶ olarak nitelendirmektedir. Dördüncü sanayi devrimi, dijitalleşmenin ve verinin ekonomik bir değer olarak yükselmesinin sonucudur. Dijital devrimin temel karakteristiği, onun, veri ve algoritmaların, yazılım (“avatars”) ve gerçek hayattaki yazılım kontrollü fiziki robotlar tarafından yaratılan sanal dünyalardaki robotlarla karıştırılmış biyolojik kişilerin dijital (“sanal”) dünyası ile fiziki (“gerçek”) dünyanın birleştiği karma (hybrid) bir dünya yaratmış olmasıdır. Dördüncü Sanayi Devrimi’nin Birinci Sanayi Devrimi’ne oranla çok daha büyük adımlarla yaşamımıza girdiği; pandeminin bu gelişmeyi daha da hızlandırdığı gözlenmektedir.

Dijitalizasyon, sigorta şirketlerine, yeni ürünlerin tasarlanması ve sigorta primlerinin hesaplanmasında yardımcı olur¹⁷.

Teknoloji ve internetin gelişmesi ile birlikte sigorta sektörünün gereksinim duyacağı bilginin üretilme ve yayılma hızında beklenenin ötesinde artış yaşanmıştır. Sigorta sektörünü derinden etkileyen bu durum “Big Data (Büyük Veri)” olarak adlandırılmaktadır.

“Big Data; sosyal medya, arama motorları, bilgi belge arşivleri, log dosyaları, makine dataları gibi farklı kaynakların oluşturduğu bilgi yığınlarını işleyerek anlamlı verilere dönüştürmek için ar-ge faaliyetleri yapan yazılım şirketleri tarafından ortaya atılmış bir olgudur.

14 Bu çalışmadaki dijitalleşme ile ilgili konuda, 4-6 Eylül 2019’da Viyana, Avusturya’da düzenlenen Avrupa Hukuk Enstitüsü (ELI) 2019 Yıllık Konferansı ve Toplantılarındaki sunumlardan yararlanılmıştır.

15 Dijital Devrim ile ilgili buradaki bilgiler için bk. FRANCESCHI/SCHULZE, 341.

16 Birinci Sanayi Devrimi, buharlı makinanın gelişmesiyle ortaya çıkmıştır. İkinci Sanayi Devrimi, bir güç kaynağı olarak elektriğin gelişmesinin sonucudur. Üçüncü Sanayi Devrimi, Bilgi Teknolojilerinin kullanılmasına dayanmaktadır.

17 CAPPIELLO, *Digital Disruption and InsurTech Start-ups: Risks and Challenges*, 30.

Çalışma tablolarından veri tabanlarına, sunuculardan bulut servislere kadar her türlü veriyi kapsayan **Big Data (Büyük Veri)** günümüzde veri tabanı uzmanlarının ilişkisel veri tabanlarında yapısal biçimde sınıflandırmaya başladığı ve işletmelerin kullanabileceği ve şirket yöneticilerinin raporlama sistemleri üzerinden karar almasını destekleyen sistemlere evrilmiş durumdadır.¹⁸

“Nesnelerin İnterneti (Internet of Things/IoT)/Büyük Veri Analizi Teknolojileri (Big Data Analytic Technologies), risk ve taleplerin değerlendirilmesi ve yönetimi hususlarında sigorta şirketlerine yeni olanaklar sunmaktadır. Big Data'nın toplanması ve analizi, sigorta sektörünü kökten değiştirmiştir. Potansiyel müşteri bilgisine kolaylıkla erişilebilmekte, risk profilleri belirlenmekte ve sunulan ürün ve hizmetlerde rekabet gücü artmaktadır.”¹⁹ Bu yolla sigorta şirketleri, elde ettikleri verileri sistemli bir şekilde ayrıştırabilir, yeni ürün geliştirebilir, riskleri azaltabilir ve suistimalleri önleyebilir²⁰.

Sigorta Teknolojisi'nin (“*InsurTech*”)²¹ gelişimini destekleyen pek çok teknolojik gelişme ve yenilik bulunmaktadır. Bunlar;

Mobil Teknoloji ve Uygulamalar (*Mobile Technology and Applications/ Apps*),

Yapay Zeka, Algoritmalar²² ve Robot-Danışma (*Artificial Intelligence, Algorithms-Robo-Advice/Councelling*)dır.

Sigorta hizmetleri kapsamında sigorta destek hizmetlerinin²³ yerine getirilmesinde de dijital uygulamalarda artış olmuştur. Sigorta destek hizmet konuları, Sigortacılık Destek Hizmetleri Yönetmeliği'nin 4üncü maddesinde şöyle belirlenmiş bulunmaktadır;

“a) Poliçe tanzimi ile tazminat tedvir ve ödenmesine ilişkin süreçlerde, sigorta eksperliği işinden ayrı olmak kaydıyla gerçekleştirilen teknik inceleme ve kontrol hizmetleri,

18 <https://www.uyumsoft.com/big-data-nedir> (Erişim tarihi:18.05.2020)

19 CAPPIELLO, **Digital Disruption and InsurTech Start-ups: Risks and Challenges**, 31.

20 BAŞTÜRK, 326.

21 “Sigorta Teknolojileri (*InsurTech*), teknolojik bir yaklaşım ile sigortacılık sektörüne çözümler üretmek üzere kurulu bir alandır. Sigortacılık ve sigortacılar (sigorta şirketleri, acenteler, brokerler, bankalar ve sigortalıların hayatlarını kolaylaştıracak, risklerini minimize edecek tüm inovatif teknolojilerin geliştirilmesine destek sağlayan, sınırsız fırsatlara sahip bir sistemdir.”BAŞTÜRK, 322.

22 “Bir sorunu çözmek veya belirlenmiş bir amaca ulaşmak için tasarlanan yola, takip edilen işlem basamaklarına algoritma denir. Algoritmalar açıkça belirtilmiş bir başlangıcı ve sonu olan işlemler kümesidir. Amaca ulaşmak için işlenecek çözüm yolları ve sıralamaları belirlenir ve algoritma bu sırayı takip ederek en mantıklı çözüme ulaşır.” <https://maker.robotistan.com/algoritma/>

23 Sigortacılık Destek Hizmetleri Hakkında Yönetmelik için bk. Resmi Gazete: Tarih:28.08.2015, Sayı:29459.

b) Hasar öncesi risk azaltmaya ve hasar sonrası zarar azaltmaya yönelik hizmetler,

c) Hasar ihbarı alma, dosya açma ve tamamlama hizmetleri,

ç) Onarım ve bakım hizmetleri,

d) Yedek parça tedarik ve kontrol hizmetleri,

e) Yardım (asistans) hizmetleri,

f) Sigortacılık hasar tedvir uygulamalarında tıbbi danışmanlık hizmetleri,

g) Tedavi ve yardım hizmetleri,

ğ) Çağrı merkezi hizmetleri,

h) Sootaj yönetimi hizmetleri,

ı) Rücu takip hizmetleri,

i) Arşiv yönetimi hizmetleri,

j) Ürün ve tarife hazırlama hizmetleri.

(2) Bilgi sistemleri, sigortacılık mevzuatının tanıdığı hukuki çerçevede sigortacılık faaliyet ve yükümlülükleri bakımından yönetim, içerik tasarımı, erişim, kontrol, denetim, güncelleme, bilgil rapor alma gibi fonksiyonlarda karar alma gücünün ve sorumluluğun destek hizmeti alanlarda olması şartıyla destek hizmeti alımına konu edilebilir.”

Blockchain Teknolojileri, veriyi saklayan ve ileten, merkezi bir izleme yapısı olmaksızın, şifreleme suretiyle güvenliğin sağlandığı ve düzenli aralıklarla birbiriyle bağlantılı kütükler halinde kopyalanmış ve dağıtılmış dosyaların oluşturulmasını sağlayan teknolojilerdir. Blockchain'in tescil ve merkeziyetçi olmayan işletim sistemi olmak üzere iki farklı amacı bulunmaktadır. Blockchain yönetimi, *Kamu Blockchain'i*, (*Public Blockchain*), *Konsorsiyum Blockchain'i* (*Consortium Blockchain*) ve *Özel Blockchain* (*Private Blockchain*) olmak üzere üç kategoriye ayrılır. Blockchain teknolojileri; finansal ve finansal olmayan alanlarda kullanılır. Sigortacılık sektöründe Blockchain Teknolojileri'nin kullanılması, finansal alanda kullanımının bir örneğidir. Blockchain'in altı ana özelliği; ademi merkeziyetçilik, değişmezlik, gizlilik, bütünlüşmüşlük, güvenilirlik ve geri alınamama, denetlenebilirliktir²⁴.

Amerikan Hukuk Enstitüsü (ALI) ve Avrupa Hukuk Enstitüsü (ELI), 2019 yılında, veri işlemleri, verinin tedariki ve paylaşımı sözleşmeleri,

²⁴ European Institute of Law Preliminary report "Blockchains, decentralized autonomous organizations (DAO) and smart contracts", 11.

veri ile ilgili hizmetler sözleşmeleri gibi veri ile ilgili konuları kapsayan “Veri Ekonomisi İlkeleri” hakkında bir taslak hazırlamış olup, bu alandaki çalışmalarını sürdürmektedir.

Akıllı sözleşmeler (Smart contracts)²⁵, Blockchain kontrolünde, kendiliğinden uygulanabilen programlardır²⁶. Günümüzde, akıllı sözleşmelerin (*smart contracts*) hukuki sınırlarının belirlenmesi için yapılması gerekenin, *hukuk kuralları ile teknoloji tabanlı kurallar* arasındaki farklılıklarda yasa çatışması kurallarının geliştirilmesi yönündeki çalışmalar olduğu öne sürülmektedir. Bu çalışmalar, akıllı sözleşmelerin *hukuka uygun/meşru olmaları* ve *sözleşme hukukunun gereklerini karşılayacak nitelikte olmalarına* yönelik olmalıdır. Akıllı sözleşmelerin *hukuka uygun/meşru olmaları*, *tanıma kuralları ile sözleşme hukukunun gereklerini karşılayacak nitelikte olmaları* ise *akıllı sözleşmelere getirilecek doğrudan kısıtlamalar* ile sağlanabilir. Her iki aşamada da, kanun koyucu müdahalede bulunarak yeni ve spesifik kurallar koyabilir veya mevcut genel hukuk standartlarını geliştirebilir. Örneğin, Avrupa Birliği’nde, Haksız Koşullar Yönergesi (*The Unfair Contract Terms Directive (93/13/EEC)/Council Directive 93/13/EEC and Directives 98/6/EC, 2005/29/EC and 2011/83/EU of the European Parliament and of the Council as regards the better enforcement and modernisation of Union consumer protection rules*)²⁷ ve Dijital İçerik ve Dijital Hizmetler Tedarik Sözleşmeleri Yönergesi²⁸ (*Directive (EU) 2019/770 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2019 on certain aspects concerning contracts for the supply of digital content and digital services*), akıllı sözleşmelerin potansiyel alanını sınırlandırmaktadır. Ülkemizde, tüketiciler, Anayasamızın 172. maddesinde; “Tüketicilerin korunması” başlığı altında, “Devlet, tüketicileri koruyucu ve aydınlatıcı tedbirler alır, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini teşvik eder.” hükmü ile Anayasal koruma altına alınmışlardır. Bütün katılanların menfaatine, dürüst ve bozulmamış rekabetin sağlanmasını amaçlayan “haksız rekabet” kuralları 01.07.2012’de yürürlüğe giren Türk Ticaret Kanunu, mülga 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu’na göre çok daha kapsamlı bir düzenleme ile haksız rekabet

25 “İlk olarak, Nick Szabo tarafından, otomatik satış makinaları (*vending-machine*) için 1994 yılında kullanılan “*smart contracts*” terimi, geleneksel hukuk anlamında bir sözleşmeyi değil, bir teknolojiyi ifade eder.” FRANCESCHI/SCHULZE,301.

26 <https://www.europeanlawinstitute.eu/projects-publications/current-projects-feasibility-studies-and-other-activities/current-projects/blockchains/>

27 Değiştirilmiş metin; “ Directive (EU) 2019/2161 of the European Parliament and of the Council of 27 November 2019 amending Council Directive 93/13/EEC and Directives 98/6/EC, 2005/29/EC and 2011/83/EU of the European Parliament and of the Council as regards the better enforcement and modernisation of Union consumer protection rules” için bk. <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/2161/oj>

28 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32019L0770>

alanını düzenler. İletişim ve bilişim kuruluşlarının sorumluluğu, haksız rekabetin iletişim ve bilişim işletmeleriyle, “... ileride gerçekleşecek teknik gelişmeler sonucunda faaliyete geçecek kuruluşlar aracılığıyla işlenmişse...” denilmek suretiyle günümüzde ve gelecekteki gelişmeleri de kapsar bir şekilde haksız rekabet düzenlenmektedir (6102 sayılı TTK. m.54-63). 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun²⁹ kapsamında “haksız ticari uygulamalar”, 62’nci madde ile ilk olarak düzenlenmiştir. Haksız ticari uygulamaların tespit edilmesine ve bunların denetlenmesine ilişkin usul ve esaslar ile her hâlükârda haksız ticari uygulama olarak kabul edilecek uygulamalar ise “Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliği”³⁰ ile düzenlenmiş bulunmaktadır.

Dağıtılmış dosyalar (“Distributer Ledger”)/ blockchain³¹ teknolojileri (DLT) konusunda Avrupa stratejisini belirleyen kapsamlı bir çalışma duyurulmuştur.

Daha rekabetçi ve yenilikçi Avrupa finans sektörü için hazırlanan Finansal Teknoloji Eylem Planı’nda (*FinTech Action Plan: For a more competitive and innovative European financial sector*)³² tüm hukuki önerilerin ele alınmasına ihtiyaç duyulmuştur. Finansal Teknoloji Eylem Planı, Avrupa Komisyonu’nun “Sermaye Piyasaları Birliği” (Capital Market Union) ve “Dijital Tek Piyasa” (*Digital Single Market*) üzerindeki çalışmalarının bir kısmını oluşturmaktadır. Finansal Teknoloji Eylem Planı, en iyi uygulamaları belirlemek için ulusal düzeydeki deneyimler üzerine kurulacak ve muhtemelen ortak bir rehber oluşturacaktır. Böylece Avrupa Birliği Komisyonu, Avrupa kurallarını, daha gelecek odaklı ve finansal sektördeki yapısal değişiklikleri gerektiren hızlı teknolojik gelişmelere uyumlu hale getirmeye çabalamaktadır.

Blockchain teknolojisinin sınıraşan özelliği nedeniyle yargı yetkisi, uygulanabilir hukuk ve ispat kuralları yönünden hukuki sorunlar ortaya çıkabilecektir.

29 7 Kasım 2013 tarihli Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun için bk.R.G. 28/11/2013 tarih ve 28835 sayı.

30 10/01/2015 tarihli ve 29232 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliği”, 25/12/2015 tarihli ve 29573 sayılı; 04/01/2017 tarihli ve 29938 sayılı; 31/12/2017 tarihli ve 30287 sayılı; 31/08/2018 tarihli ve 30521 sayılı ve 28/12/2018 tarihli ve 30639 sayılı Resmi Gazete’lerde yayınlanan değişiklik yönetmelikleri ile değiştirilmiştir.

31 “Blockchain, müşteriler ve aracuları ortak bir platformda buluşturmayı amaçlayan Blockchain/ dijital hesap defteri ile güvenli bir kuruma bağlı kalmadan kullanıcılar tarafından işlemlerin kontrol edilmesini sağlayan bir veri tabanıdır.”BAŞTÜRK, 325.

32 İlk olarak 08 Mart 2018 tarihinde yayınlanan “Finansal Teknoloji Eylem Planı” için bk. https://ec.europa.eu/info/publications/180308-action-plan-fintech_en

Blockchain teknolojisinin yasal sınırları, ulusların ilgili özel hukuk genel kurallarının büyük ölçüde farklı olması nedeniyle çok farklılık göstermiştir. Özellikle, sorumsuzluk kuralları hakkındaki ulusal kurallar gözönünde bulundurulmalıdır. Ancak, şimdiye kadar, özellikle yürürlükteki devlet monopolünü yansıtan tüm Avrupa uyum çalışmalarına karşı konulmuştur. Akıllı sözleşmelerin uygulanması olanağının sağlanması, Avrupada gelecekteki hukuki uyum açısından ciddi bir dürtü oluşturacaktır³³.

Ulusal düzeyde, sorumsuzluk kuralları (*rules on self-help*) ciddi yasal sınırlar oluşturur. En azından blockchain teknolojisinin bazı uygulamaları, onların kabulünün sıkı bir şekilde sınırlandırıldığı sorumsuzluk kurallarına tabi olacaktır. Örneğin, Alman Hukuku'nda, bu kurallardan muafiyet, büyük ölçüde kapsam dışında bırakılmıştır. Sınıraşan durumlarda, sorumsuzluk kurallarının farklılıkları, hukuki belirsizlik yaratacak ve akıllı sözleşmelerin kullanımını engelleyebilecektir. Avrupa Birliği Komisyonu, Blockchain uygulamalarının standart hale getirilmesi konusunda *Uluslararası Standartlar Organizasyonu Teknik Komitesi (International Standards Organizations (ISO) Technical Committee 307)* ile yakın bir işbirliği halinde çalışmalarını sürdürmektedir.

B. "Uzaktan ekspertiz" Uygulaması

Ülkemizde, 2018 yılının ilk çeyreğinden bu yana uzaktan görüntülü ekspertiz uygulamalarına rastlanmaktadır. Uygulama, özellikle konut ve işyerlerindeki küçük ölçekli hasarlarda kullanılmaya başlamıştır. Yangın ve mühendislik branşı hasarlarında eksper raporlarının, mobil uygulama üzerinden yazılabildiği ve sigortalı ile mutabık kalınması durumunda hasar tespiti sürecinin çok kısa süre içerisinde sonlandırılabilirdiği ve sigorta tazminatı ödemesinin yapılabildiği bir yapının sunulduğu görülmektedir³⁴. Böylece, sigorta eksperleri, uzaktan, hasar gören aracı/araçları, olay mahallini her yönüyle, ayrıntılı olarak görüntüleyebilmekte, sigortalı ve ilgili kişilerle görüşebilmektedir. Uygulamanın kullanılması durumunda, eksperin olay mahalline gitmesine gerek kalmadığı için zaman kazanılmakta, yol giderleri ve gidiş geliş riskleri ortadan kalkmaktadır. Salgın gibi olağanüstü durumlar ve sağladığı yararlar

33 Avrupadaki gelişmelerle ilgili buradaki açıklamalar FRANCESCHI/SCHULZE, 326 (par.44-45)'den alınmıştır.

34 <https://www.sigortamedya.com.tr/uzaktan-goruntulu-ekspertiz/>, <https://www.anadolusi-gorta.com.tr/web/39-43662-1-1/anadolu-sigorta/medyada-biz/basin-bultenleri/anadolu-sigorta-uzaktan-goruntulu-ekspertiz-uygulamasi-ile-hasar-sureclerini-kisaltiyor>

gözönüne alındığında “uzaktan ekspertiz”in fiziki ekspertize önemli bir alternatif oluşturduğunu gözlemlemekteyiz.

C. Görüntülü Teşhis ve Tedavi Olanığı Sunulması

Sigortacının sigorta sözleşmesinin yapılması sırasında yapılacak doktor incelemesi aşamasında ve sigortacılık destek hizmetlerinin sunulmasında görüntülü teşhis ve tedavi (*Healthtech*) olanağından giderek artan bir şekilde yararlanılmaktadır.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda, sigorta edilecek kişinin doktor incelemesinden geçmesinin kararlaştırılabileceği, ancak sigortacının sigortalanan kişiyi bu incelemeyi yaptırmaya zorlayamayacağı hükmü yer almaktadır (TTK m.1492).

Pandemi sürecinde görüntülü teşhis olanağı, sigorta edilecek kişinin sigorta sözleşmesinin yapılması aşamasında, fiziki olarak hastaneye gitmesine gerek kalmaksızın doktor incelemesinden geçmesine olanak sağlayabilmektedir. Sigorta süresi içerisindeki görüntülü teşhis ve tedavi uygulaması da hastaneye gitmek istemeyen sigortalılar için önemli bir hizmet olarak değerlendirilebilir. Riziko gerçekleşikten sonra da taraflar arasında uyuşmazlık çıktığında maluliyet oranının belirlenmesi amacıyla yapılacak muayenelerde de görüntülü teşhisten yararlanılabilir.

Dijital Devrim, geçmişte geliştirilmiş olan hukuki geleneklere, geleneksel mesleklere ve usullere bağlı kalmaksızın hukuku etkilemektedir. Bu gelişmeler çerçevesinde, bilgisayar programı (*computer code*) aslında hukuk mudur? Hukuk, bilgisayar programına indirgenebilir mi? Çalışmaları algoritmalar tarafından devralınacak olan noterler, sicil müdürleri, hatta hakimler gibi güvenilir üçüncü kişilere artık ihtiyaç duyulmayacağı gerçekten doğru mudur? gibi sorular ortaya atılabilmektedir. Bu tür gelişmeler uzak bir olasılık olarak görülse de, değişimin hızla gelmekte olduğu, yaşamımıza girdiği düşünülmektedir.

SONUÇ

Sigortacılık sektöründeki teknolojik gelişmeler gözönüne alındığında bu gelişmelerin düzene kavuşturulması gereksiniminin artacağı açıkça görülebilmektedir.

Özellikle, pandeminin ortaya çıkması ile birlikte, dijitalleşmenin sigorta sözleşmelerinde ve sigortacılık sektöründe önemini çarpıcı bir şekilde arttığını söylemek mümkündür. Dijitalleşme, sigorta sözleşmelerinin bütün aşamalarında; kuruluşu öncesinde, kuruluşundan

işleyişine ve sona ermelerine kadar ve uyuşmazlık sürecinde olmak üzere her aşamada karşımıza çıkmaktadır.

Ülkemizde, Sigorta Tahkim Komisyonu sistemi ile, sigorta ettiren veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişiler ile riski üstlenen taraf arasında sigorta sözleşmesinden veya Güvence Hesabı'ndan faydalanacak kişiler ile Güvence Hesabı arasında doğan uyuşmazlıkların çözümü, hakemler tarafından dijital olanaklardan büyük ölçüde yararlanılarak sağlanabilmektedir. 2020 yılı başından itibaren, Sigorta Tahkim Komisyonu'na başvurular, dosyanın oluşturulması, dosyanın sigorta hakemlerine ve itiraz hakemlerine ulaştırılması, sigorta hakemi/hakem heyeti ve itiraz hakem heyeti ara kararlarının taraflara ulaştırılması, bilirkişi görevlendirilmesi, bilirkişi raporlarının ve kararın taraflara iletilmesi, itiraz işlemleri ve diğer usul işlemleri elektronik ortamda yapılmaktadır. Böylece, uyuşmazlığın çözümünde tarafsızlık, objektiflik, eşitlik, şeffaflık gibi yargının çok değerli, vazgeçilemez temel ilkelerini en iyi şekilde gerçekleştirebilmek mümkün olmaktadır. Belgelerin ve tüm yazışmaların elektronik ortamlarda saklanması ve erişim kolaylığı sistemin güvenli, etkin ve süratli işlemlerini sağlamaktadır.

Sigorta sözleşmelerinin elektronik ortamda yapılmasına izin veren mevzuatımız gözönüne alındığında, pandemi süresince sigorta sözleşmelerinin elektronik ortamda yapılmasında artış olması doğaldır.

Dijitalleşmenin dünya üzerinde olduğu gibi ülkemizde de aşamalı olarak yasalaştırılmakta olduğu görülmektedir. 23.10.2014 tarihli 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun³⁵, 24.03.2016 tarihli 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Kanun³⁶ ülkemizdeki yasalaştırma faaliyetlerinin başlıca örnekleridir.

Güvenli ve şeffaf veri yönetimini ifade eden Blockchain teknolojisi ile ilgili bazı hukuki sorunların çözüme kavuşturulması gerekir. Görevli ve yetkili yargı, uygulanabilir hukuk ve ispat kuralları yönünden düzenlemelerin yapılmasına gerek duyulabilir.

Bilgi ileten teknolojik kaynak ("*Oracle*") ve yarı geleneksel yarı akıllı sözleşmeleri ifade eden "*Karma sözleşmeler*" (*Hybrid contracts*) kavramlarının tanımlanması, mevzuatın yorumlanmasına önemli katkı sağlayacaktır. Blockchain Teknolojisi'nde verinin onaylanmasının, sertifikaya bağlanmasının ve saklanmasının hukuki sonuçları üzerinde de durulmalıdır.

35 Resmi Gazete: Tarih: 05.10.2014, Sayı:29166.

36 Resmi Gazete: Tarih:07.04.2016, Sayı:29677.

Dağıtık kayıt teknolojisi olarak açıklanabilecek Blockchain Teknolojisi'nde, veriler yüklendikten sonra kural olarak değiştirilememektedir. Bu nedenle, Blockchain'deki *“verilerin değişmezliği ilkesi”* ile *“sözleşmenin geçersizliği”* kavramı arasındaki sorununun çözülmesi veya akıllı sözleşmelerin ifa edilmemesi durumunda alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin ortaya konulması gerekir.

Özel Hukuk işlemlerini; özellikle de Sigorta işlemlerini ve Sigorta Hukukunu büyük ölçüde etkileme potansiyeli olan Blockchain Teknolojisi'ni kullananların lisanslanması ve yükümlülüklerinin düzenlenmesi üzerinde çalışılan başlıca konular arasında yer almaktadır. Bu yasal faaliyetlerin, esasen kendiliğinden uygulanan bilgisayar programlarını ifade eden akıllı sözleşmeler (smart contracts) şeklindeki özel hukuk hukuk işlemlerine ilginç fırsatlar sunuyor olması nedeniyle, çok kapsamlı bir çalışmayı gerektirdiği açıkça görülmektedir. Akıllı sözleşmeler, *“dürüst davranma”* (4721 sayılı TMK m.2) ve *“iyiniyet”* (4721 sayılı TMK m.3) kavramlarını ortadan kaldırmakta, buna karşılık sözleşme koşullarındaki en küçük bir değişikliği bile engellemektedir. Yürürlükteki özel hukuk sistemlerinin, kendiliğinden uygulanan bilgisayar programlarını ve anlaşmalarını düzenlemeye yeterli olup olmadığı ve yeni çözümlere ihtiyacı olup olmadığı cevaplanması gereken temel sorulardır. Akıllı sözleşmelerin, yargılama ve uygulanacak hukuk alanlarında belirsizliği artırma potansiyeline sahip olduğu da görülmektedir.

Bilgisayar programlarının ve akıllı nesnelere işleyişindeki aksama nedeniyle ortaya çıkacak sorumluluk ve siber saldırılara karşı önlemlerin güçlendirilmesi konularının da düzenlenmesi gerekmektedir.

Mevzuatımızdaki yeniliklerin esasen dijitalleşme ile ilgili olduğu tespit edilmektedir. *“Kalıcı Veri Saklayıcısı”*, *“3D Secure”* ve *“Uzaktan Satış Cihazları İle Pazarlama”*, sigortacılık alanında dijitalleşme sonucu yasal düzenlemeye kavuşturulmuş kavramlardır.

09 Mayıs 2020 tarihli ve 31122 sayılı Resmi Gazete'de Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yayımlanan *“Sigortacılık Kapsamında Değerlendirilecek Faaliyetlere, Tüketici Lehine Yapılan Sigorta Sözleşmeleri İle Mesafeli Akdedilen Sigorta Sözleşmelerine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik”* ile getirilen değişikliklerin, halen kullanmakta olduğumuz ve gelecekte daha çok kullanacağımız teknolojik gelişmeler gözönünde bulundurularak; gelişmekte olan dijital sigorta piyasasının yasal düzenleme kavuşturulması amacıyla yapıldığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte,

Yönetmeliğin eleştiriyeye açık hükümlerinin gözden geçirilerek yeniden düzenlenmesi yerinde olacaktır. Örneğin, Yönetmeliğin değişik 10'uncu maddesinde düzenlenen; mal ve hizmet satışı yapan yerler, yalnızca bu faaliyetleri ile bağlantılı olarak sigorta hizmeti sunan yerler olup, "sigorta aracı" olarak nitelendirilemez. Bu nedenle, bu yerlerle ilgili "Asli işi sigorta aracılığı olmayan işletmeler" ifadesinin, bunların sigorta aracıları olduğu intibasını yarattığı göz önünde bulundurularak, Yönetmelik m.9 (8) ve m.10 (1) ve (2) metninden çıkarılması önerilebilir. Yine, ÜÇÜNCÜ BÖLÜM başlığı, "Tüketici Lehine Sigorta Sözleşmeleri, Mesafeli Akdedilen Sigorta Sözleşmeleri ve Herkese Açık Öneri ile Mal ve Hizmetle Bağlı Sigorta Ürünü Satışı" olarak değiştirilmiş (Yeni Yön. m.3) olup, bu başlığın, "Herkese Açık Öneri" ibaresinin başlıktan çıkartılması ve "Mal ve Hizmetle Bağlı Sigorta Ürünü Satışı" ibaresindeki "Satışı" sözcüğü yerine "Sunumu" ibaresinin konulması suretiyle değiştirilmesi, yanıltıcı olmaması ve Yönetmeliğin diğer maddeleriyle uyumlu olması açısından uygun olacaktır. Yönetmeliğin ÜÇÜNCÜ BÖLÜM'ünün içeriğini tam olarak yansıtan bir başlık olarak; "Tüketici Lehine Sigorta Sözleşmeleri, Mesafeli Akdedilen Sigorta Sözleşmeleri ve Mal ve Hizmetle Bağlı Sigorta Ürünü Sunumu ile Uzaktan Satış Cihazları İle Pazarlama" önerilebilir.

KAYNAKLAR

AYHAN, Rıza/ÇAĞLAR, Hayrettin/ÖZDAMAR, Mehmet, **Sigorta Huku-ku Ders Kitabı**, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş, 3. Baskı, Ankara 2020.

BAŞTÜRK, Feride Hayırsever, **Sigortacılık Sektöründeki Dijitalleşme Süreci ve Sigortacılık Eğitime Yansımaları**, https://www.researchgate.net/publication/336127037_Sigortacilik_Sektorundeki_Dijitallesme_Sureci_ve_Sigortacilik_Egitimine_Yansimasi

BAYSAL, Başak/UYANIK, Murat/YAVUZ, M. Selim, **Koronavirüs 2019 (COVID-19) ve Sözleşmeler**, <https://blog.lexpera.com.tr/koronavirüs-2019-ve-sozlesmeler/>

BAYSAL, Pelin/ÖNDER, Ilgaz, **Sigorta Sözleşmeleri Covid-19 Salgınına Nasıl Cevap Veriyor?** <https://gun.av.tr/tr/goruslerimiz/makaleler/sigorta-sozlesmeleri-cov%C4%B1d-19-salginina-nasil-cevap-veriyor>

CAPPIELLO, Antonella, **Technology and the Insurance Industry: Re-configuring the Competitive Landscape**, 2018, <https://books.google.com.tr/books?id=psJNDwAAQBAJ&pg=PA30&lpg=PA30&dq=Instant+insurance++and+digitallisation&source=bl&ots=5TycnfoQG7&sig=ACfU3U00J-BUxMLSvy0YiWw1nnwNp0djtW&hl=tr&sa=X&ved=2ahUKewiH24nlhrz-pAhUOYsAKHVMjCPQQ6AEwBXoECAoQAQ#v=onepage&q=Instant%20insurance%20%20and%20digitallisation&f=false>

FRANCESCHI, Alberto/SCHULZE, Reiner, **Digital Revolution-New Challenges for Law**, Data Protection, Artificial Intelligence, Smart Products, Blockchain Technology and Virtual Currencies, München and Baden-Baden, Germany, 2019.

GORGE, Guillaume, **Insurance Risk Management & Reinsurance**, Paris 2013.

KENDER, Rayegan, **Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku, Sigorta Müessesesi-Sigorta Sözleşmeleri**, Güncelleştirilmiş Onbeşinci Baskı, İstanbul 2016.

KUBİLAY, Huriye, **Uygulamalı Özel Sigorta Hukuku**, İzmir 2003.

KUBİLAY, Huriye- **Anonim ve Limited Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin ve Müdürlerin Sorumluluk Sigortası-** Bilgi Toplumunda Hukuk, Ünal Tekinalp’e Armağan, Cilt:1, İstanbul 2003.

KULUÇLU, Erdal, Türk Hukuk Sisteminde Normlar Hiyerarşisi ve Sayıştay Denetimine Etkileri, **Sayıştay Dergisi**, S.:71, s.21 için bk. <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423911557.pdf> (Erişim tarihi: 23.08.2020)

MOORCRAFT, Bethan, **What is parametric insurance** ? <https://www.insurancebusinessmag.com/asia/news/breaking-news/what-is-parametric-insurance-114904.aspx> (Erişim Tarihi: 25.05.2020)

ÖZCAN, Celal, Tamamlayıcı Sağlık Sigortası Nedir? Kimler Yararlanabilir? <https://www.pwc.com.tr/tr/medya/kose-yazilari/celal-ozcan/tamamlayici-saglik-sigortasi-nedir-kimler-yararlanabilir.html> (Erişim Tarihi: 10.05.2020).

SINGER, W. Andrew, The Evolution of Parametric Insurance, <http://rm-magazine.com/2019/04/01/the-evolution-of-parametric-insurance> (Erişim tarihi: 25.05.2020)

TÜRKİYE ODALAR VE BORSALAR BİRLİĞİ, Sigorta Acenteleri İcra Komitesi, Sigorta Acenteleri Dünya Uygulamaları ve 2023 Vizyonu Belirleme, DELOITTE, https://www.corlutso.org.tr/uploads/docs/2496_1.pdf